

Schaakles geven.

Manuel Nepveu

Wie weet was het een effect van de film *The Queen's Gambit: Café Max*, in de bieb van Zoetermeer, wilde een schaakcursus organiseren. Bedoeld speciaal voor de oudere medemens. Er werd contact gezocht met mijn schaakvereniging en twee der onzen wilden hun tijd daarvoor beschikbaar stellen. Jan B. en ik, zei de gek.

Toen dat binnen de club en bij zekere andere personen bekend werd, kreeg ik meermaals de vraag of ik daar wel het geduld voor had. Geen rare vraag. Ooit heb ik in een column ("Schaak-opa") al eens geschreven dat het (bij)lesgeven aan mijn eigen dochter geen onverdeeld succes was. Had zonder twijfel iets met geduld te maken. Toch heb ik in een ver verleden een lesbevoegdheid gehaald, een bijproduct van waar het mij echt om ging. Uitsluitend voor de zekerheid, niet met de nobele drang om leerlingen de abc-formule of de stelling van de heer Pythagoras bij te brengen. Twee tentamens didactiek en zestig uur hospiteren. Eitje, dacht ik indertijd. Tot mijn stomme verbazing zakte ik voor een van die tentamens. Het tentamen kwantummechanica – een erkend slagveld – haal je met een aantrekkelijk cijfer en voor die platvloerse didactiek straal je...?! Eigenlijk wel komisch.

Wat ik van de didactieklessen in ieder geval wel had opgestoken was dat je interactief te werk moet gaan. In les 3 besprak ik de partij tussen Morphy en twee adellijke heren, gespeeld in Parijs in 1858 en meteen ook maar een soort tweelingpartij tussen de meesters Castaldi en Tartakower in Stockholm 1937. In beide gevallen is er sprake van 'combinatoire herrie' in de openingsfase. Wanneer je op kritieke momenten de aandachtige slachtoffers vragen stelt, doet iedereen mee. De antwoorden vliegen alle kanten op. Ontspannen op reageren. Houd het luchtig en vertel iets over de emoties van de schaker: 'Tartakower zal hier wel een opkomend diarreetje hebben moeten onderdrukken, want deze zet heeft ie nooit zien aankomen'.

Bij les 4 wordt het didactisch spannender: pionstructuren. Schaakvriend Eric, op de hoogte van mijn lesgeef-avontuur: "Pionstructuren? Die snapte ik, bij wijze van, nog niet op mijn 30e. Kunnen die beginners dat aan?" Tja, je kunt er niet omheen, maar je moet niet te veel in een les willen stouwen, terughoudendheid is duidelijk geboden. In les 5 gaat het om de strijd tussen Koning en pion tegen koning-alleen. In de "Volledige handleiding ..." (tiende druk, 1967) gebruikt Euwe maar liefst 25 didactisch verantwoorde bladzijden voor dit eindspel. Als ervaren speler zou je haast vergeten dat er best wel het een en ander te bespreken valt. Oppositie om mee te beginnen. "Nee, sleutelvelden." sprak een clubgenoot me vermanend toe. Inderdaad, tijd en inzichten schrijden voort, maar ik houd het nog even bij het oude. En als klap op de vuurpijl heb ik die mooie studie van Reti laten zien. Eenvoud als kenmerk van het Ware. Wit: Kh8, pi c6; Zwart: Ka6, pi h5 en Wit aan zet remiseert. Als je van tevoren iets over de diagonale koningsmars vertelt komen de leerlingen een heel eind. juist omdat de studie verder geen toeters en bellen bevat.

En ja, er moet ook nog gespeeld worden: mijn waarde slachtoffers collectief tegen de gek. Lekker laten discussiëren. En ja, soms moeten er knopen doorgehakt worden. Dan helpt het vraagjes te stellen, leidende vraagjes. Overigens is de gek wel zo'n beetje verplicht om met Wit 1 e4 te spelen, omdat ie anders meteen al aan het begin de blaren op zijn tong moet gaan babbelen.

Schaakles geven dus. Duidelijk niet volgens de bekende en beproefde Stappenmethode, maar naar eigen inzicht. Er bleken zich in eerste instantie elf belangstellenden te hebben gemeld voor de lesmiddagen, waaronder ACHT dames. Wat hebben Jan en ik nu aan onze fietsjes hangen? Denk je alleen aan besnorde, bebrilde en kalende heren die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt en dan dit! Een plezierige verrassing voorwaar! Jan en ik maakten een taakverdeling. Jan ontfermde zich over degenen die nog geen paard van een loper konden onderscheiden, ik over degenen die dat naar eigen zeggen wel konden. Eerlijk is eerlijk, ik was van tevoren eigenlijk bevreesd dat er flink wat verloop zou optreden. In zijn totaliteit blijkt dat niet waar. Ik sta bij het demonstratiebord uit te leggen hoe de gedekte vrijpion van zijn leventje geniet, elk moment bereid tot spurten en hoop dat mijn vijfhoekige gehoor dat kan navoelen. Jan zit als een pasja tussen de dames met bord en houtjes. Zijn schare aanbidders is over de lessen alleen maar groter te worden, de mijne iets kleiner. Gedeeltelijk een kwestie van communicerende vaten. Eh, Ik word toch niet jaloers hè?

Er staat op 24 april op onze club een simultaan gepland tegen een bekende Nederlandse GM. Lijkt me een gouden kans voor de leerlingen om eens 'de krachten te meten' met iemand die het spelletje echt begrijpt. Als er ook maar eentje remise zou houden, zou mijn wereldbeeld onmiddellijk aan flarden zijn, intreden in een (gemengd) klooster een optie. Maar serieus, het lesgeven en zo'n simultaan vormen voor de club een gouden kans: corona heeft de jeugdafdeling echt doen slinken, misschien krijgen we er aan de andere kant van het leeftijdsspectrum weer eens wat bij !